

**Інформаційна довідка**  
**щодо проекту Закону України**  
**«Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України**  
**щодо посилення боротьби з корупцією, вчиненою службовими особами, які**  
**займають відповідальне та особливо відповідальне становище»**  
*(реєстр. № 14269 від 14.08.2025)\**

***Анотація.** В інформаційній довідці досліджуються пропозиції щодо інституту підслідності в контексті законопроекту (реєстр. № 14269 від 14.08.2025) (далі – законопроект), зокрема щодо заборони доручати здійснення досудового розслідування кримінального правопорушення, розпочатого детективом Національного антикорупційного бюро України або прокурором Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, іншим органам досудового розслідування, а також щодо віднесення деяких правопорушень до підслідності Національного антикорупційного бюро України. Нормотворчі пропозиції досліджено на предмет доцільності та узгодженості із чинним законодавством. Вказано на окремі ризики, що можуть перешкоджати досягненню мети законопроекту.*

***Ключові слова:** прокурор, Національне антикорупційне бюро України, детектив, підслідність, повідомлення про підозру.*

## **Вступ**

Посилення боротьби з корупцією залишається одним із пріоритетів державної політики і напрямом Дорожньої карти з питань верховенства права, Плану для Ukraine Facility. Діяльності Національного антикорупційного бюро України (далі – НАБУ) теж приділена увага в межах цього напрямку (Звіт Європейської Комісії 2025, кластер 1, переговорний розділ 23; Дорожня карта з питань верховенства права: заходи 2, 3 стратегічного результату 3 підрозділу 2.3 розділу II).

НАБУ є центральним органом виконавчої влади зі спеціальним статусом, на який покладається попередження, виявлення, припинення, розслідування та розкриття корупційних та інших кримінальних правопорушень, віднесених до його підслідності, а також запобігання вчиненню нових (частина перша статті 1 Закону України «Про Національне антикорупційне бюро України»). Чіткий розподіл підслідності за детективами НАБУ передбачений частиною п'ятою статті 216 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України).

Генеральний прокурор (особа, яка виконує його обов'язки), керівник обласної прокуратури, їх перші заступники та заступники своєю вмотивованою постановою мають право доручити здійснення досудового розслідування будь-якого кримінального правопорушення іншому органу досудового розслідування, у тому числі слідчому підрозділу вищого рівня в межах одного органу, у разі неефективного досудового розслідування або за наявності об'єктивних обставин, що унеможливають функціонування відповідного органу досудового розслідування чи здійснення ним досудового розслідування в умовах воєнного стану (абзац перший частини п'ятої статті 36 КПК України). Проте, згідно з абзацом третім частини п'ятої статті 36 КПК України забороняється доручати

здійснення досудового розслідування кримінального правопорушення, віднесеного до підслідності Національного антикорупційного бюро України, іншому органу досудового розслідування, крім випадків наявності об'єктивних обставин, що унеможливляють функціонування Національного антикорупційного бюро України чи здійснення ним досудового розслідування в умовах воєнного стану. Право доручати здійснення досудового розслідування іншому органу за наявності об'єктивних обставин, що унеможливляють функціонування Національного антикорупційного бюро України чи здійснення ним досудового розслідування в умовах воєнного стану, має заступник Генерального прокурора – керівник Спеціалізованої антикорупційної прокуратури або Генеральний прокурор (особа, яка виконує його обов'язки).

### **Основна частина**

Метою законопроекту визначено «підвищення ефективності досудового розслідування корупційних кримінальних правопорушень, вчинених службовими особами, які займають відповідальне та особливо відповідальне становище, шляхом: усунення прогалин і різночитань у питаннях визначення підслідності кримінальних проваджень, що розслідуються НАБУ; узгодження норм Кримінального процесуального кодексу України і Закону України «Про запобігання корупції» у частині переліку службових осіб, які займають відповідальне та особливо відповідальне становище».

1. Щодо змін до частини п'ятої статті 36 КПК України, слід зазначити, що пропонується виклад абзацу п'ятого цієї частини пов'язує підслідність НАБУ і повідомлення про підозру, але не вирішує проблему, про яку йдеться у пояснювальній записці до законопроекту (стосовно зміни особою посади). Пропонується редакція лише підтверджує відомий факт: якщо кримінальне правопорушення підслідне НАБУ, то логічно детективи цього відомства завершують досудове провадження.

У розглядуваному контексті для визначення підслідності детективам НАБУ потрібні дві умови: вчинення корупційних кримінальних правопорушень, передбачених статтями, вказаними в абзаці першому частини п'ятої статті 216 КПК України, і вчинення цих правопорушень відповідними суб'єктами, вказаними в пункті 1 частини п'ятої статті 216 КПК України. Тобто основним моментом є *вчинення* такого правопорушення особою, що перебувала на відповідній посаді. Яку посаду ця особа обіймає на момент повідомлення про підозру, – не має значення для підслідності. Пояснювальна записка до законопроекту не містить даних, прикладів зміни підслідності за наведених обставин, що суперечить правилам обґрунтування доцільності внесення таких змін.

Загалом чинна заборона доручати здійснення досудового розслідування кримінального правопорушення, віднесеного до підслідності НАБУ, іншому органу досудового розслідування, крім випадків наявності об'єктивних обставин, що унеможливляють функціонування НАБУ чи здійснення ним досудового розслідування *в умовах воєнного стану* (абзац третій частини п'ятої статті 36 КПК України), є загальною і охоплює пропонувані випадки.

## 2. Щодо змін до статті 216 КПК України.

Постійно діючим допоміжним органом, утвореним Президентом України відповідно до пункту 28 частини першої статті 106 Конституції України, є Офіс Президента України (пункт 1 Положення про Офіс Президента України, затвердженого Указом Президента України від 25.06.2019 № 436/2019).

Керівник Офісу Президента України, його перший заступник та заступники, уповноважені, прес-секретар Президента України віднесені до осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, на яких поширюється дія «антикорупційного закону» (згідно з підпунктом «ї» пункту 1 частини першої статті 3 Закону України «Про запобігання корупції»), водночас Керівник Офісу Президента України, його перший заступник та заступник – до службових осіб, які займають відповідальне та особливо відповідальне становище (примітка до статті 51-3 Закону України «Про запобігання корупції»).

Насамперед слід відзначити неузгодженість абзацу першого пункту 1 частини п'ятої статті 216 КПК України і примітки до статті 51-3 Закону України «Про запобігання корупції» в частині переліку осіб, які займають відповідальне та особливо відповідальне становище. Підтримуючи доцільність такого узгодження, варто вказати на відсутність у кримінальних процесуальних нормах вказівки *не лише* на Керівника Офісу Президента України, а й на: Голову та інших членів Рахункової палати; Секретаря Рахункової палати та його заступника; дисциплінарного інспектора Вищої ради правосуддя; керівника служби дисциплінарних інспекторів Вищої ради правосуддя та його заступника (зокрема, у примітці до статті 51-3 слова «інспектор Вищої ради правосуддя» замінено словами «дисциплінарний інспектор Вищої ради правосуддя, керівник служби дисциплінарних інспекторів Вищої ради правосуддя та його заступник» – Закон від 06.09.2023 № 3378-IX). У зв'язку з цим, доцільним є не точковий, а комплексний перегляд переліку осіб, вказаних в абзаці першому пункту 1 частини четвертої та абзаці першому пункту 1 частини п'ятої статті 216 КПК України.

Окрім того, відносно пропонованої конструкції зміни до абзацу першого пункту 1 частини п'ятої статті 216 КПК України, а саме доповнення словами «керівником постійно діючого допоміжного органу, утвореного Президентом України, його заступником, керівником, заступником керівника консультативного, дорадчого або іншого допоміжного органу чи служби, створеного Президентом України», варто зазначити таке.

Президент України створює у межах коштів, передбачених у Державному бюджеті України, для здійснення своїх повноважень консультативні, дорадчі та інші допоміжні органи і служби (пункт 28 статті 106 Конституції України). Офіс Президента України є постійно діючим допоміжним органом, тобто він охоплюється терміносистемою «консультативний, дорадчий або інший допоміжний орган чи служба, створені Президентом України». Водночас президентські допоміжні органи створюються для виконання консультативних, експертних, дорадчих, організаційних, управлінських та інших допоміжних функцій, їх діяльність зазвичай регламентовано під конкретні цілі. Такі

органи/служби можуть мати постійний характер, а можуть бути тимчасовими. Відсутність чіткого переліку таких органів/служб становитиме ризик правової невизначеності. Також віднесення керівників деяких із них до осіб, які займають відповідальне та особливо відповідальне становище, видається сумнівним.

У зв'язку з наведеним, зміни до абзацу першого пункту 1 частини п'ятої статті 216 КПК України потребують корегування.

Слід також відмітити наявність проекту Закону України «Про внесення зміни до статті 216 Кримінального процесуального кодексу України щодо розширення підслідності Національного антикорупційного бюро України» (реєстр. № 13617 від 08.08.2025), який доцільно розглядати з аналізованим законопроектом в частині підслідності НАБУ.

3. Доручення Кабінету Міністрів України вжити заходів щодо приведення у відповідність із цим Законом підзаконних нормативно-правових актів, забезпечивши набрання ними чинності *одночасно* із набранням чинності цим Законом (пункт 2 розділу II «Прикінцеві положення»), який набирає чинності з дня, наступного за його опублікуванням (пункт 1 розділу II «Прикінцеві положення») є нездійсненним і не враховує позицію Конституційного Суду України, який у Рішенні від 15 квітня 2020 року № 2-р(II)/2020 відзначив, що в контексті принципу верховенства права важливим є встановлення при внесенні змін до законодавства розумного часового проміжку між офіційним оприлюдненням закону і набранням ним чинності.

## **Висновки**

Окремі пропозиції законопроекту сприятимуть усуненню прогалин і колізій, зокрема в частині уточнення переліку суб'єктів кримінальних правопорушень, підслідних НАБУ. Водночас наведені вище ризики перешкоджатимуть реалізації мети законопроекту, тому відповідні положення підлягають корегуванню.

*Дослідницька служба  
Верховної Ради України*

*\* Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.*